

Eğitim Sisteminde Yabancı Dil Öğreniminin Önemi (Derleme ve Durum Çalışması)

The Importance of Foreign Language Learning in the Education System (Review and Case Study)

Yüksel SAVUCU¹ ,

¹Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ, Türkiye.

Öz

Evrenselliğe erişebilmenin bir yönü de iletişim kurma yollarından geçmektedir. Duygu, düşünce ve bilgilerin çeşitli yollarla başkalarına aktarılması, iletişim ile mümkündür. Eğitim de bir iletişim sürecidir. İletişim olmaksızın eğitim imkânsızdır. Eğitim sürecinde de yabancı dil kullanımına olan ihtiyaç, günümüzde geçmişte olduğundan çok daha fazla hissedilmektedir. Dolayısıyla eğitim sistemi içinde dil eğitiminin daha verimli bir düzeye çıkarılması daha iyi sonuçlar alınması açısından faydalı olacaktır. Yabancı dil eğitimi genel eğitim sistemlerinden soyutlamak mümkün değildir. Küreselleşmeyle beraber yabancı diller ve kültürler insanların yaşamında önemli bir yer almaya başlamıştır. Ülkemizde yabancı dil eğitimi konusunda çağdaş eğitim çalışmaları ile birlikte büyük uğraşlar verilmiş, bu konuda ciddi boyutta zaman ve kaynak harcamaları yapılmıştır. Ancak, genel anlamda yabancı dil eğitiminde hedeflenen düzeyde başarı bir türlü sağlanamamıştır. Bu çalışmada, eğitim sistemimiz içinde yabancı dil öğreniminin önemi, yazarın deneyimleri ve literatür çalışmaları ışığında ele alınarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk eğitim sistemi, Yabancı dil, Öğrenci

Abstract

One of the aspects of reaching universality is through communication. It is possible to transfer emotions, thoughts and information to others in various ways through communication. Education is also a communication process. Education is impossible without communication. The need for the use of foreign languages in the education process is felt much more today than in the past. Therefore, it will be useful in terms of getting better results to increase the level of language education in the education system. It is not possible to isolate foreign language education from general education systems. With globalization, foreign languages and cultures have started to take an important place in people's lives. In our country, great efforts have been made with contemporary education studies on foreign language education, and serious time and resources have been spent on this subject. However, in general, the targeted level of success in foreign language education could not be achieved. In this study, the importance of foreign language learning in our education system was investigated in light of the author's experiences and literature studies.

Keywords: Turkish education system, Foreign language, Student

Spor ve Bilim Dergisi 2(2): 73-88

e-ISSN: 2980-2067

Sorumlu yazar: Yüksel SAVUCU,

0000-0002-2749-6806

ysavucu@firat.edu.tr

Künye: Savucu, Y. (2024). Eğitim Sisteminde Yabancı Dil Öğreniminin Önemi (Derleme ve Durum Çalışması). *Spor ve Bilim Dergisi*, 2(2), 73-88.

Tarihler:

Geliş: 08.08.2024

Kabul: 21.10.2024

Yayın: 23.10.2024

GİRİŞ

Eğitim, bireyler, toplumlar ve devletler için vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Eğitim sürecinin sürekli etkileşimde olduğu üç ana bileşen bulunmaktadır: öğrenci, öğretmen ve müfredat. Bu bileşenlerin her biri, etkili bir eğitim sisteminin kurulmasında hayati bir rol oynar. Bu bileşenlerden herhangi birindeki bir aksaklık veya yanlış işleyiş, tüm sistemin verimsiz çalışmasına yol açar (Karagözoğlu ve ark., 1993).

20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren dünyada önemli değişimler ve gelişmeler yaşanmıştır. Bu değişimlerin temelinde, evrensel ölçekte sosyo-ekonomik gelişmeler ve bilim ile teknoloji alanındaki hızlı ve kapsamlı değişiklikler bulunmaktadır. 21. yüzyıl, teknoloji ve bilgi çağı olarak birçok ezberi bozmuş ve eğitim dahil birçok alanda yeniliklere kapı açmıştır. Bu gelişmelerin arkasında dünya genelinde meydana gelen büyük bir bilgi patlaması vardır. Son otuz kırk yıl içinde üretilen bilgi miktarı, insanlık tarihinin daha önceki dönemlerinde üretilen toplam bilgiye eşittir (Gedikoğlu, 2005; Yaman, 2018).

Eğitimde geçmişteki birçok deneyim ve uygulamaya rağmen, günümüzde hala yeni arayışlar devam etmektedir. Bu arayışlar, mevcut eğitim uygulamalarının bazı eksiklikler taşıdığını göstermektedir. Günümüz eğitimi düzenlemeye yönelik bu arayışlar, geleceğin dünyasını inşa etme çabalarının bir parçasıdır. Geleceğimiz eğitime bağlıdır (Soner, 2007).

Ülkemizde yıllardır yabancı dil eğitimi ile ilgili çeşitli yetersizlikler gündeme getirilmektedir. Batılılaşma çabaları kapsamında büyük çabalar harcanmış, bu konuda hem kamusal hem de bireysel düzeyde ciddi zaman ve kaynaklar harcanmıştır. Ancak, birçok okulda istenilen düzeyde yabancı dil öğrenilmemekte veya öğretilmemektedir. Bu kronik sorun, ülkemizde yabancı dil eğitiminin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini göstermektedir. Yabancı dil eğitimi, genel eğitiminin bir parçasıdır. Dilin toplumlar üzerindeki güçlü etkisi, kültürün her yönünde belirgindir. Toplum, din, edebiyat, tarih, bilim ve eğitim gibi kültürün her alanı, dilin izlerini taşır. Dil, insan varoluşunun temel koşuludur (Uygur, 1984). Bu çalışmada, eğitim sistemimizde yabancı dil eğitiminin önemi vurgulanırken, uygulamada neden başarısız olduğuna dair kişisel deneyimler ve literatür çalışmaları üzerinde durulmuştur. Çalışmanın genelinde İngilizce öğrenmenin önemi vurgulanmaktadır. Bunun nedeni, dünyada en yaygın olarak konuşulan evrensel bir dil olmasıdır. Ancak, ülkemizde birçok eğitim kurumunda İngilizcenin yanı sıra Almanca, Fransızca ve İspanyolca gibi diğer yaygın diller de öğretilmektedir.

Türkiye’de Yabancı Dil Eğitimi

Batılılaşma hareketiyle beraber, Batı'ya yönelik politikalar öne çıktıkça yabancı dillere bakış açımız objektif olmaktan çıkmış ve subjektif bir hal almıştır. Bu bilimsel olmayan yaklaşımın eğitim sistemimize yansımalarının en çarpıcı örneklerinden biri Anadolu liseleridir. 2010 yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), genel liseleri kademeli olarak Anadolu liselerine dönüştürme sürecini başlatmıştır. Bu okulların kökeni, 1954 yılında Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı'nın (o zamanki adıyla Maarif Vekâleti) kararıyla atılmış ve 1955 yılında TBMM tarafından resmen onaylanmıştır. İstanbul ve İzmir gibi şehirlerde yabancı dille eğitim yapan ve sınavla öğrenci kabul eden yedi yıllık ortaöğretim kurumları olarak Maarif Kolejleri kurulmuştur. 1975 yılında bu okulların adı Anadolu Lisesi olarak değiştirilmiş ve 1976 yılında bu okulların sayısının artırılması kararlaştırılmıştır. Nitelikli ve seçkin öğrencileri barındıran bu okullarda, matematik ve fen bilgisi dersleri başta olmak üzere birçok ders İngilizce olarak verilmiştir. Tam gün eğitim veren, belirli sayıda öğrenci kabul eden ve nispeten en donanımlı devlet okulları olma özelliği taşıyan bu okullar, devletin nitelikli, yabancı dile hâkim insan gücüne olan ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulmuş olabilir. Yabancı okulların olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla böyle bir sistemin oluşturulmuş olabileceği meclis raporlarından anlaşılmaktadır. Ancak, doğru teşhis konulmuş olsa da tedavi yöntemi yanlıştır. Yabancı dilde eğitim ile yabancı dil eğitimi birbirine karıştırılmıştır. Nitelikli öğrenciler, bu okullardan mezun olduktan sonra iyi üniversitelere girmiş ancak patent veya yenilikçi buluşlara imza atamamışlardır. 2005-2006 eğitim-öğretim yılında, Anadolu liselerinde hazırlık sınıfları kaldırılmıştır. Bu değişiklikte birlikte, yabancı dilde verilen matematik, fen, biyoloji ve kimya derslerinin yabancı dilde okutulması uygulaması sona ermiştir (Kayaoğlu, 2019).

Anadolu liselerinde olduğu gibi, birçok okulda İngilizcenin çok iyi öğrenilmesi amacıyla ana derslerin uluslararası standartlara göre İngilizce verilmesi, bu politikaların yeterince incelenmediğini göstermektedir. Bilimsel bir temel veya iyi örnekler olmadan, sadece bürokrasinin öngörüsüyle hareket edilmiştir. Dil bilimi ve eğitiminin, biyoloji, mühendislik ve psikoloji gibi bir bilim dalı olduğu unutulmuştur (Kayaoğlu, 2019).

1980'li yılların sonlarında küreselleşmenin etkisiyle Türkiye'de yabancı dil eğitimi daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. 1983 yılında çıkarılan Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu ile Türk eğitim sisteminde yabancı dil öğretimi düzenlenmiştir. Bu bağlamda, yabancı dil eğitimi ve öğretiminin amaçları, programları, yöntemleri ve uygulamaları ile yabancı dille eğitim yapan kurumların tabi olacağı esasları kapsayan yönetmelikler çıkarılmıştır. MEB, bu yönetmelikler çerçevesinde ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında yabancı dil eğitimi ile ilgili

hususlarda yetkilendirilmiştir. 1997 yılında yapılan müfredat değişikliği ile zorunlu eğitim süresi 8 yıla çıkarılmış ve bu sürenin ardından öğrenciler 3 yıl süren ortaöğretim eğitimi alabilmişlerdir. Bu değişiklikle birlikte İngilizce dersleri 4. sınıftan itibaren verilmeye başlanmıştır. 2012 yılında yapılan bir reform ile zorunlu eğitim 4+4+4 sistemiyle 12 yıla çıkarılmış ve İngilizce dersleri 2. sınıftan itibaren verilmeye başlanmıştır. Ancak, bu kadar yoğun yabancı dil eğitimi neden ülkemizde başarılı olamamaktadır? Mevcut eğitim sisteminde yabancı dil eğitiminin daha verimli olabilmesi için bazı olumsuzlukların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu olumsuzluklar arasında:

- Yeni dünya düzeninde yeni bir dil öğrenmenin önemini yeterince vurgulanmaması,
- Öğrencilerin birçoğunun yabancı dil öğreniminin önemini kavramamış olması veya ilgi duymaması, motive olamaması,
- Öğrencilerin yabancı dil derslerini de diğer dersler gibi sınavdan sonra unutulmasında sakınca olmayan bir zorunluluk olarak algılanması,
- Yeterli sayıda öğretmenin bulunmaması,
- Öğretmenlerin iyi yetiştirilmemiş olması,
- Yabancı dil ve yöntem bilgilerinin yetersiz kalması,
- Sınıfların çok kalabalık olması,
- Öğrencilerin, diğer derslerin yoğunluğu nedeni ile yabancı dil dersine yeterince zaman ayıramaması,
- Yabancı dil eğitiminde kullanılacak uygun malzeme, araç ve gereç eksikliği,
- Eğitimde çağdaş yöntemlerin kullanılmaması,
- Okul dışında yabancı dili kullanma fırsatlarının bulunmaması,
- Öğrencinin kendi çabası ile yabancı dilde bol kitap okuyarak okulda öğrendiklerini pekiştirmemesi (Soner, 2007).

Millî Eğitim Şûralarında alınan bazı kararlar, konunun önemini en azından öneri düzeyinde vurgulamaktadır. 2010 yılında gerçekleştirilen 18. Millî Eğitim Şûrası'nda alınan kararlar arasında; 9. madde, eğitim-öğretim yılının başında ve sonunda mesleki çalışmaların iyi bir şekilde planlanması gerektiğini, öğretmenlerin eğitim teknolojilerini kullanarak hizmet içi eğitim alması gerektiğini ve okul temelli bir sistemin geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. 33. madde ise, öğretmenlerin gelişen bilgi teknolojilerini takip edebilmeleri için gerekli önlemlerin alınması ve il, ilçe, okul bazında hizmet içi eğitim etkinliklerinin düzenlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. 2014 yılında düzenlenen 19. Millî Eğitim Şûrası'nda alınan kararlar arasında; Öğretmen eğitiminde hizmet öncesi eğitimin kalitesiyle ilgili olan 17. madde, teknolojik

gelişmeler doğrultusunda öğretmen adaylarına temel bilgi ve beceriler kazandırılmasını öncelikli hale getirmektedir. 22. madde, sürekli mesleki gelişim için öğretmen yeterliliklerini göz önünde bulunduran bir model oluşturulması gerektiğini belirtir. Bu model; (a) Öğretmenlerin hayat boyu öğrenme fırsatlarını artırmak ve çeşitlendirmek amacıyla uzaktan öğretim yoluyla hizmet sunan kurumlarla iş birliğini, (b) Yüz yüze ve uzaktan eğitimin birlikte kullanıldığı karma öğretim tasarımlarını içermelidir. 23. madde, yükseköğretim kurumlarıyla iş birliği yapılarak mesleki gelişim programlarına yönelik modüler elektronik içerik hazırlanmasını ve bu modelin nitelikleri çerçevesinde öğretmenlere sunulmasını önermektedir (Kayaoğlu, 2019).

MEB'in bu konuda yoğun çaba sarf ettiği görülmektedir. Ancak başarısızlığın altında yatan bazı faktörler vardır: teknoloji entegrasyonundaki uygulama eksiklikleri, ders içi ve dışı aktivitelerin yetersiz kullanımı, ders materyallerinin kapsam ve kalitesinin düşük olması, geleneksel dil öğretme yöntemlerinin devam etmesi, ölçme ve değerlendirme yöntemlerindeki eksiklikler ve öğretmen yetiştirmede karşılaşılan sorunlar. Ayrıca, MEB ve YÖK arasında koordinasyon sağlanamamakta, değişim ve gelişmeler yabancı dil eğitime tam anlamıyla yansıtılmamakta, teori ve uygulama arasında tam bir uyum sağlanamamaktadır. Örneğin, üniversitelerde ön plana çıkan bir yabancı dil eğitim yaklaşımı, öğretmen adaylarının bu doğrultuda eğitim almasına neden olabilmekte; ancak MEB müfredatı, malzemeleri, beklentileri ve ders ortamı bu yaklaşıma uygun olmayabilmektedir. Ayrıca, yabancı dil öğretmenlerinin yeni gelişmelere uyum sağlaması için üniversite destekli hizmet içi eğitimde kopukluk yaşanmaktadır (Işık, 2008).

Yabancı dil öğrenim ve öğretim sürecinde en önemli unsurlardan biri ders kitaplarıdır. Ders kitabı, çoğu zaman müfredatın yerine geçmekte, genel ve özel hedeflerin somutlaştırıldığı, etkinliğin nitelik ve niceliğinin belirlendiği, sınıf içindeki iletişim ve etkileşimin düzenlendiği, öğrencinin öğrenme tarzı, hızı ve aşamalarına yanıt verdiği, öğretmen-öğrenci etkileşimini yönlendiren ve öğrencinin ders sonrası öğrenme faaliyetlerini belirleyen bir rehber niteliğindedir. Özetle, İngilizce ders kitabı, öğrenme ve öğretme hedeflerine ulaşmak, öğretim ve öğrenim sürecinin biçimlerini belirleme ve düzenlemede doğrudan etkili bir unsurdur (Kayaoğlu, 2019). "Küreselleşme ile birlikte İngilizce eğitim, teknoloji, siyaset ve iş dünyasında dünya dili" gibi genellemelerle, çok farklı tarihsel, kültürel ve dil sosyolojisinin doğurduğu teori ve yaklaşımlar evrensel doğrularmış gibi Türkiye'ye uyarlanmaya çalışılmaktadır. Burada ciddi bir teori geliştirme bilincinde eksiklik ve güvensizlik bulunmaktadır. Yerel dinamikleri anlamadan evrensel olamayız. Evrensel deneyimlerden yararlanarak ülkemizin gerçeklerine uygun yabancı dil politikaları geliştirilmesi gerekmektedir (Kayaoğlu, 2019).

Dünyada Dil Eğitiminin Önemi

Son yıllarda, küreselleşmenin sınırları ortadan kaldırması, iletişim ve bilgi teknolojilerinin hızla yayılması, uluslararası ilişkilerin gelişmesi gibi nedenler, yabancı dil öğrenme ve kullanma ihtiyacını artırmıştır. Geçmişte yabancı dil daha çok metin ve yazılı iletişim için kullanılırken, bugün modern ulaşım ve iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla hem yazılı hem de sözlü iletişim önem kazanmıştır. Bu durum, insanların anadilleri dışında dünya çapında kullanılan dilleri öğrenmelerini teşvik etmektedir (Günday & Aycan, 2018).

Dünyada yaygın olarak konuşulan dillerin öğrenilmesi, iş hayatında ve iletişimde sağladığı avantajların yanı sıra, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum sağlaması açısından da önemlidir. Avrupa Eğitim Komisyonu, 1995 yılında yayımladığı "Öğrenen Topluma Doğru" başlıklı bildiriye, AB ülkelerinin vatandaşlarının en az iki Avrupa dilini bilmelerini ilke olarak belirlemiştir. Ayrıca, 2002 yılından itibaren "Avrupa Dil Gelişim Dosyası" projesi de hayata geçirilmiştir (Demirel, 2011).

Yabancı dil öğretimi, sadece bir iletişim aracı olarak değerlendirilmemelidir. Asıl hedef, öğrenciler arasında uluslararası fikir alışverişi ve iş birliğini teşvik etmek, farklı inançlar, görüşler, yaşam tarzları ve kültürel farklılıkları tartışabilmeyi sağlamak, yanlış önyargıları önleyerek bireyde daha kapsamlı bir kişilik gelişimini desteklemektir (Gümüş, 1991). Toplumlar ve kültürlerarası iletişimi kurabilmek ve etkileşimi sağlamak buna bağlıdır. Aksi takdirde, dili kültürel bağlamından kopararak yalnızca bir kod sistemi olarak ele almak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Bu nedenle, aynı dili konuşan toplumlarda bile bölgesel farklılıklar ve dil kullanımı görülebilmektedir (Günday & Aycan, 2018).

Avrupa Konseyi, kültürlerarası iletişimi geliştirme açısından çok dilliliği ve çok kültürlülüğü savunmakta, dili sadece bir kültür ürünü değil, aynı zamanda bir kültür aracı olarak görmektedir (Pretceille, 1999). Çok kültürlülüğün yaygınlaştırılması, özellikle gelişmiş ülkelerde eğitim sistemlerinde önemli bir araç olarak görülmekte ve bu yönde çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Bu etkinlikler arasında, yabancı dil öğrenenlerin dilin standart kullanımı dışında, farklı yöresel şive ve lehçeleri de iletişimde kullanma becerisini kazanmaları önemlidir (Günday, 2015). Yabancı dil veya dillerin öğrenilmesi, insanların daha geniş bir kültürel perspektif kazanmasına, hoşgörü anlayışını benimsemesine ve evrensel değerlere saygı duymasına yardımcı olabilir (Günday, 2015).

Yabancı dil öğrenen bireylerin, öğrendikleri dilleri sosyo-kültürel bağlamlarına uygun kullanabilmeleri ve uluslararası kültürel etkileşim içinde yetişmeleri beklenir. Bu durum, yabancı dili öğrenenlere şu avantajları sağlar:

- Dil farkındalıklarını artırır,
- Karşı tarafı daha iyi anlamayı sağlar,
- Etkili iletişim kurma imkanı sunar,
- Etkileşimi kolaylaştırır,
- Ortak faaliyetleri gerçekleştirme olanağı sağlar,
- Dil unsurlarını bağlama uygun kullanmayı öğretir,
- Kültürel bilincin artmasına yardımcı olur (Günday & Aycan, 2018).

Günümüzde en çok öğrenilen ve 50'den fazla ülkenin resmi dili olan İngilizce, dünya genelinde 500 milyondan fazla kişi tarafından anadil veya ikinci dil olarak konuşulmaktadır. İngilizcenin küresel popülaritesi, birçok ülkede haberler, politika ve eğlence içeriklerinin genellikle İngilizce sunulmasını sağlar. Uluslararası şirketler ve eğitim kurumları, iletişimde İngilizceyi tercih ederler. İngilizce bilenler, birçok alanda ve ülkede kolayca iş bulabilirler. Ayrıca İngilizce, Birleşmiş Milletler'in çalışma dillerinden biri ve Dünya Bankası'nın resmi dilidir.

İngilizce, diğer dillerle en yaygın ilişkiye sahip dildir. İngilizce'nin ardından Fransızca, İspanyolca, Almanca, Rusça, Portekizce ve Çince gibi diller de tarihsel ve sömürge etkileri nedeniyle küresel çapta önemlidir. Bir dilin etkisi, o dilde yapılan yayınların sayısı, kalitesi ve erişilebilirliği ile ölçülür. Dünya genelinde yayınlanan kitaplar, bilimsel araştırmalar, kültürel ve sanatsal eserler, bir dilin öne çıkmasını sağlar. Tüm bu faktörler, insanların yabancı bir dili öğrenme motivasyonunu artırır.

Bir yabancı dilin popüler olması, o dil etrafında bir ekosistemin oluşmasına yol açar. Örneğin, o dile ilişkin eğitim faaliyetleri, çeviri ihtiyaçları ve o dili bilmenin getirdiği prestij, dilin etkinliğini artırır. Sonuç olarak, bir dilin dünya çapında popüler olması sadece çok sayıda insan tarafından konuşulmasıyla değil, bu faktörlerin bir araya gelmesiyle gerçekleşir.

Batı Avrupa dillerinin Ural-Altay dil ailesine ait olan Türkçemizden oldukça farklı yapıları ve kuralları vardır. Türkler için İngilizce öğrenmek, bu dili anadili olarak konuşmayan birine göre daha zordur. Bu yüzden daha fazla çaba ve strateji gerektirir.

Batı Avrupa dillerine kıyasla, Ural-Altay dil ailesine mensup olan Türkçemiz, oldukça farklı dil yapısına ve kurallarına sahiptir. Bu nedenle, İngilizce öğrenmek, bizim için yabancı bir ülkede yaşayan birinin öğrenmesinden daha zordur. Bu durum, daha fazla çaba sarf etmeyi ve stratejiler geliştirmeyi gerektirir.

Bir öğrenci üniversiteden mezun olana kadar 1000 saatten fazla yabancı dil dersi alır. Bu, yaklaşık iki eğitim-öğretim yılına denk gelir. Ancak yine de istenen başarı elde edilememektedir. Bu nedenle farklı bir yöntem ve süreç izlenmelidir. Öğrenciler, yoğun bir şekilde ve daha kısa

sürelerde yabancı dil öğrenebilmelidir. Geçmişte Anadolu Liselerinde bu yöntem başarılı olmuştur. Sadece yabancı dilin öğretildiği ve diğer derslerin verilmediği hazırlık sınıfları olabilir. Yaz aylarında yaz okulları ve yoğun yabancı dil kursları şeklinde programlar düzenlenebilir. Hazırlık sınıfından sonra yabancı dil kullanılmazsa hızla unutulur ve emekler boşa gider. Kısa sürede yoğunlaştırılmış yeni sistem ve stratejiler, eğitim programlarının aktif bir parçası olarak yer almalı ve tüm müfredatın bir parçası olarak kullanılmalıdır. Eğer yabancı dili öğrenmek isteyen öğrenciler bu dersi seçmeli olarak alırlarsa, genç yaşlarının gereği olarak işin önemini bilmeyen ve kolay yolu tercih eden öğrenciler bu dersi seçmeyebilir ve ileride sağlayacağı faydaların farkına varmazlar. Şu anda üniversitelerde zorunlu yabancı dil eğitimi alan öğrencilerin büyük çoğunluğu, bu dersi sadece geçmek amacıyla alır ve diğer derslerden daha az önem verir. Bunun en önemli nedeni, bir an önce mezun olup kendi alanları ile ilgili KPSS gibi sınavlarda başarılı olmak ve bir meslek sahibi olma düşüncesidir. Gelişmiş ülkelerde yabancı dil eğitimi, hem yazma hem de konuşma becerilerini içeren bir sistemle ele alınmaktadır. Yabancı dil öğretiminde öncelikle iletişimi sağlamak esastır. Özellikle hedef ülkenin dili öğretilirken tartışmalar yapılır ve çeşitli ders materyalleri kullanılır. Öğrencilerin bitirme sınavlarında ve değerlendirmelerinde öğretmenler, hedef dili etkin olarak kullanmalıdır (Koçak & Çoban, 2017). Bir öğrenci üniversiteden mezun olana kadar 1000 saatten fazla yabancı dil dersi alır. Bu süre, neredeyse iki akademik yıla eşdeğerdir. Buna rağmen, yine de istenilen başarı elde edilememektedir. Bu durumda, farklı bir yol ve süreç izlenmelidir. Öğrenciler, daha yoğun ve kısa süreli yabancı dil programları ile eğitilmelidir. Geçmişte Anadolu Liselerinde bu yöntem başarılı olmuştur. Örneğin, sadece yabancı dilin öğretildiği ve başka derslerin verilmediği hazırlık sınıfları oluşturulabilir. Yaz aylarında, yaz okulları ve yoğun dil kursları şeklinde programlar uygulanabilir. Hazırlık sınıfından sonra yabancı dil kullanılmazsa, hızla unutulur ve verilen emek boşa gider. Kısa sürede yoğunlaştırılmış ve başarıya ulaşabilecek yeni sistem ve stratejiler, eğitim programlarının aktif bir parçası olarak yer almalı ve tüm müfredatın bir unsuru olmalıdır. Yabancı dili öğrenmek isteyen öğrencilerin bu dersi seçmeli olarak almaları, işin önemini anlamayan ve kolay yolu seçen çocukların, dersin ileride kendilerine sağlayacağı faydaların farkına varmadan gerekli önemi göstermemesiyle sonuçlanabilir. Hâlihazırda üniversitelerde zorunlu yabancı dil eğitimi gören öğrencilerin büyük bir kısmı, dersi sadece geçmek amacıyla görmekte ve diğer derslerden daha az önem vermektedir. Bunun en büyük nedeni, bir an önce mezun olup kendi alanlarıyla ilgili KPSS gibi sınavlarda başarılı olmak ve meslek sahibi olma düşüncesidir. Gelişmiş ülkelerde yabancı dil eğitimi, hem yazma hem de konuşma becerilerini içeren bir sistemle ele alınmaktadır. Yabancı dil öğretiminde öncelikle

iletişimin sağlanması esastır. Özellikle hedef ülkenin dili öğretilirken tartışmalar yapılmakta ve çeşitli ders materyalleri kullanılmaktadır. Öğrencilerin bitirme sınavları ve değerlendirmelerinde öğretmenler, hedef dili etkin olarak kullanmalıdır (Koçak & Çoban, 2017).

Daha sistemli ve yeterli düzeyde yabancı dil öğrenimi için aşağıdaki soruların yanıtlanması gerekmektedir:

1. Yeterli sayıda, ders verecek düzeyde yabancı dil bilen öğretmen var mı? Bu bağlamda, ana dili Türkçe olmayan öğretmenler istihdam edilebilir mi?
2. Derslerin verimli olabilmesi için yeterli araç, gereç ve dil laboratuvarları mevcut mu?
3. İl veya bölge genelinde yabancı dil öğretim merkezleri kurulabilir mi?
4. Özellikle İngilizce gibi evrensel bir dilin daha etkin sistem içinde olabilmesi için interaktif yöntemler kullanılabilir mi? Uzaktan eğitim modeli, eğitim sistemlerinde her zaman var olan bir sistemdi ve genellikle Türk Dili ve İngilizce gibi temel derslerde yaygın olarak kullanılıyordu. 2020 yılında küresel olarak karşılaştığımız salgın dönemi ile birlikte kullanmaya başladığımız uzaktan eğitim modeli, yabancı dil öğrenimi için daha etkin olarak kullanılabilir mi? Yurt dışında yabancı dil eğitiminin maliyeti yüksek olsa da, yabancı dil öğreniminin uzaktan eğitim modeliyle etkin kullanılması, özellikle konuşarak öğrenme modeline önemli katkı sağlayacaktır.

Çocuklar İçin Yabancı Dil Eğitimi Neden Önemli

Çocuklar, doğdukları andan itibaren çevrelerinden duydukları konuşmalar sayesinde dilin yapısını anlamaya başlarlar. Bu süreçte, dil öğreniminde zihinsel ve soyut düşünce sistemlerindeki gelişim ve düzenlemeler kritik bir rol oynar (Kopp & Krakow, 1982; Stevenson, ve ark., 1986). İkinci dili öğrenen çocuklar, birinci dili öğrenirken kullandıkları yetenekleri yeniden kullanır ve çevrelerinden yoğun şekilde etkilenecek bu stratejileri uygularlar (Kopp & Krakow, 1982).

Çocukların yaşamlarının ilk beş yılı, yabancı dil öğrenimi açısından son derece önemlidir. Doğumdan beş yaşına kadar olan dönemde, çocuğun beyindeki nörofizyolojik mekanizma oldukça aktiftir ve bu mekanizma, dilin otomatik olarak beyne kaydedilmesini sağlar. Çocuklar, duyduklarını bir kayıt cihazı gibi hafızalarına alırlar (Bikçentayev, 2004).

Küçük yaşlardaki çocuklar için yabancı dil öğrenmek daha kolaydır. Yaş ilerledikçe dil öğrenme süreci zorlaşır. Bu nedenle, yabancı dil öğretimi okul öncesi ya da ilköğretim yıllarında başlamalıdır. Okul öncesi dönemde dil eğitimi, çocuk merkezli olmalı; parmak oyunları, şiirler, tekerlemeler, bireysel ve grup oyunları, hikâye anlatımı, drama, şarkılar ve teknolojik araçlar kullanılmalıdır. İlköğretim döneminde ise yabancı dil eğitimi, ergenlik öncesi seviyeye kadar getirilmelidir.

Ergenlik döneminde bu eğitim geliştirilmeli ve özellikle dördüncü ve beşinci sınıflarda okuma ve yazma becerilerine odaklanılmalıdır. Ayrıca, teknolojik gelişmelerin eğitim sistemine entegrasyonu da sağlanmalıdır (Baran & Halıcı, 2006).

Küreselleşmeyle birlikte, yabancı diller ve kültürler çocukların yaşamında önemli bir yer edinmiştir. Çocuklar, farklı kültürlerden gelen insanlarla aynı apartmanlarda yaşamakta, aynı okullara gitmekte ve aynı spor kulüplerine katılmaktadır. Medya, özellikle televizyon aracılığıyla, yabancı ülkelerdeki yaşlılarının yaşamlarını izleme şansı bulmaktadırlar. Ayrıca, çocuklar hayatlarının pek çok aşamasında kendi ülkelerinde üretilmeyen, yabancı ülkelere gelen ürünleri kullanmakta ve tatillerini farklı kültür ve dillere sahip ülkelere geçirmektedir. Yabancı ve farklı olana yönelik anlayış geliştikçe, yabancı dil ve çok dillilik kavramları daha da önem kazanmaktadır. Erken yaşta yabancı bir dil ve kültürle tanışan çocuklar, kendi kültürleri ve dilleri hakkında daha bilinçli ve yaratıcı düşünme eğilimindedir. Erken yaşta yabancı dil eğitimi konusundaki görüşler, ilk kez 1960'lı ve 1970'li yıllarda tartışılmaya başlanmış olup, günümüzde ilköğretim pedagojisinde önemli bir tartışma konusu olmaya devam etmektedir (Cihan, 2001).

Ancak, ana dilinde okuma alışkanlığı yeterince gelişmemiş öğrencilerin, yabancı bir dili öğrenmek için çaba göstermemesi oldukça normaldir. Türk eğitim sisteminin sağlam bir temele oturmamış olması da yabancı dil eğitiminin verimsiz olmasında önemli bir etkidir. Aşağıdaki tabloya baktığımızda, ülkemizde yabancı dil eğitimine başlama yaşı ile ilgili önemli aşamalar kaydedildiğini görmekteyiz (Kayaoğlu, 2019).

Tablo 1. Zorunlu Yabancı Dil Eğitimine Başlama Yaşı

ÜLKELER	YAŞ
Türkiye	10
Almanya	8
Avusturya	6
Finlandiya	7
Fransa	7
Hollanda	10
İspanya	8
İtalya	6
Macaristan	9
Norveç	6
Romanya	8

Yabancı Dil Eğitiminin İlkeleri

Sınıf içindeki dil öğretim etkinliklerinin başarısı, temel alınan ilke ve yöntemlere büyük ölçüde bağlıdır. Bu süreçteki ilke ve yöntemler, sınıf içi uygulamaları ve eğitimin kalitesini önemli ölçüde etkiler (Alkan & Kurt, 1998).

Yabancı dil eğitimi sırasında dikkate alınması gereken ilkeler şunlardır:

- Dilin bir iletişim aracı olarak kullanılmasını öğretirken dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin bir arada öğretilmesi gereklidir.
- Öğretim etkinliklerinin, öğretmen tarafından önceden planlanması önem taşır.
- Konular basitten karmaşığa, somut kavramlardan soyut kavramlara doğru öğretilmelidir. Yabancı dil öğretiminde, önce basit cümle kalıplarından başlanmalı, daha sonra karmaşık cümle kalıplarına geçilmelidir.
- Görsel ve işitsel araçların kullanımı, dil öğretimini daha etkili hale getirir. Bu araçlar öğrencinin ilgisini derse çeker, öğrendiği dili daha etkili kullanmasını sağlar ve sınıf içinde doğal bir ortam yaratır.
- Sınıf içinde anadili kullanmak tabu olmamalı, ancak gerektiğinde kullanılmalıdır. Öğrencilerin öğrenilen dili daha fazla duyması ve kullanması esas alınmalıdır.
- Her seferinde bir kelime, sorun veya cümle yapısı öğretilmelidir.
- Sınıfta öğretilen bilgilerin günlük hayatta nasıl kullanılacağını öğrencilere göstermek önemlidir. Öğrenmenin kalıcı olması için örnekler günlük yaşamdan alınmalı ve öğrencilere öğrendiklerini kullanma fırsatı verilmelidir.
- Tüm öğrencilerin sınıf içi etkinliklere katılımı sağlanmalıdır. Tekrar alıştırmaları, soru-cevap, rol yapma, grup tartışması, ikili ve üçlü çalışmalar, simülasyon gibi tekniklerle öğrencilerin derse aktif katılımı teşvik edilmelidir.
- Bireysel farklılıklar dikkate alınmalıdır.
- Her ders öncesi, öğrencilerin öğrenmeye motive edilmesi öğretmenin en önemli görevlerinden biridir (Demirel, 1990).

Yazarın Kişisel Deneyimi

1990 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümüne kabul edildiğimde yaşadığım mutluluğu tarif etmek zor. Ortaokuldan itibaren sporla ilgilenmiş ve sporu hayatının bir parçası haline getirmiş biri olarak, liseden sonra beden eğitimi ve spor bölümlerinde eğitim almayı hedeflemiştim. Ancak, çeşitli nedenlerle (sakatlık, yeterli fiziksel hazırlık yapamama) bu hedefime ulaşamamıştım. Ayrıca, torpil ve o yıllarda bu bölümlerin az sayıda olması gibi etkenler de başarısızlığında rol oynamıştı. Ancak konumuz bu değil.

Yaklaşık dört yıl boyunca beden eğitimi ve spor bölümleri için özel yetenek sınavlarına hazırlandıktan sonra, tesadüfen bir gazete ilanında ODTÜ Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümüne öğrenci alımı ilanını gördüm. Bu ilan, hayatımı değiştirdi ve şekillendirdi. Bu bölümü bitiren herkes gibi ben de mezun olup ülkemizin farklı yerlerinde beden eğitimi öğretmeni olmak

istiyordum. Ancak, bu bölümü İngilizce ağırlıklı bir eğitimle okuyacağımı bilmiyordum. Türkiye'nin saygın üniversitelerinden birinde öğrenci olmanın mutluluğu ve heyecanı, İngilizce Yeterlilik Sınavına girmem gerektiğini öğrendiğimde şaşkınlığa dönüştü. İlkokuldan itibaren ortaokul ve lisede aldığım yabancı dil eğitiminin yeterli olup olmadığını yeterlilik sınavında görecektim. Genellikle Kolej ve Anadolu Lisesi gibi İngilizce eğitiminin daha iyi olduğu okullardan mezun olanların daha başarılı olduğu bu sınavda, beklendiği gibi başarısız oldum. Yani, okulda aldığım dil eğitimi, ODTÜ gibi yabancı dilde eğitim veren bir üniversitede okumam için yetersizdi. Bu yetersizlikte benim de payım vardı çünkü İngilizcenin bize ne faydası olacak diye düşünüp dersi önemsememiştik. Sonuç olarak hazırlık okumam gerekiyordu. Hiç unutmam, yeterlilik üst sınıflarda okuyan arkadaşlarımı gördüğümde, neden ben de hemen kendi bölümümde okumuyorum, sonuçta beden eğitimi öğretmeni olacağım, İngilizce ne işime yarayacak diye düşünmüştüm.

Ancak, yeni bir dil öğrenmenin; odaklanma becerisini ve daha hızlı öğrenme yeteneğini geliştirdiği, daha yaratıcı düşünmeyi sağladığı ve özgüveni arttırdığı bilinmektedir. Ayrıca, dil öğrenmek beynin bilişsel gelişimine katkı sağlar. Farklı bir dili konuşabilen kişilerin beyni, uygun sözcükleri bulmak için daha fazla enerji harcar. Farklı kültürleri ve insanları tanıdıkça bakış açınız genişler, hoşgörü anlayışınız artar ve evrensel değerlere saygı duymaya başlarsınız. Yabancı dil eğitimi alarak mezun olmanın faydalarından başka ne kazandım? Dört yıl boyunca fazladan aldığım İngilizce hazırlık eğitimi ile akademik hayatım yeniden şekillendi. Öğretmen olarak üç yıl görev yaptıktan sonra üniversitelere geçiş için kullanılan sınavlardan aldığım yüksek puan, beni öğretmenlikten üniversite yaşamına itti. Neden olmasın ki? Başvuru şartlarımı sağlamıştım, iyi bir üniversiteden iyi bir dil eğitimi ile mezun olmanın verdiği özgüvenim vardı. Geriye sadece o yola girmek kalıyordu. Şu anda 25 yılı aşkın süredir eğitim alanında çalışan ve profesör unvanı almış bir eğitimci olarak ülkeme hizmet ediyorum. Amerika da dahil olmak üzere onlarca Avrupa ülkesine eğitim amaçlı gittim ve yeni insanlarla tanışma fırsatını bu şekilde elde ettim. Bunu yabancı dil eğitimi almadan da yapabilirsiniz. Ancak, o özgüveni kazanmak ve sizinle aynı dili konuşmayan insanlarla ortak bir dili konuşmak ve sosyal ortamı paylaşmak için bazı becerilere sahip olmalısınız. Bu şekilde dünyanın farklı yerlerinden birçok insanla iletişim kurabilir ve ortak projeler gerçekleştirebilirsiniz.

Bu aşamada en çok sorgulanan şey, eğitim hayatımız boyunca ikinci bir dili öğrenmek için bu kadar emek ve çaba harcanmasına rağmen, neden öğrencilerin başarısız olduğu, öğrenmek için yeterli çaba göstermediği ve kendilerini ifade edemeyecek kadar yetersiz kaldıklarıdır. Yukarıda

bunları literatür bilgileri ışığında değerlendirmeye çalıştım. Nedenleri sadece eğitim sistemimize bağlamadan çeşitli yönleriyle ortaya koyduğumu düşünüyorum.

YÖNTEM

Bu çalışmada, yabancı dil eğitiminin eğitim sistemimiz içindeki önemi yazarın kişisel deneyimleri ve literatür çalışmaları ışığında incelenmiş ve bir durum örneği sunulmaya çalışılmıştır. Örnek olay çalışmaları, elde edilen verilerin gerçeklik bağlamında oldukça güçlü olduğunu gösterse de bu verilerin organize edilmesi bir o kadar zor olabilmektedir. Örnek olay çalışmaları, çeşitli literatür çalışmalarıyla desteklendiğinde, sosyal gerçekleri en ince ayrıntısına kadar inceleyip anlamaya olanak tanıyan bir yöntemdir. Araştırma problemini belirlemeden önce kapsamlı bir literatür taraması yaparak, araştırma problemini oluşturduk. Ardından, ilgili literatürü detaylı bir şekilde inceleyerek problemi yeniden gözden geçirip, literatürle ilişkilendirmeye çalıştık. Örnek olay çalışmamız için özellikle nasıl ve neden sorularının önemine vurgu yaparak yöntemimizi belirledik.

SONUÇ

Toplumlar, küresel ölçekte ortak ilkelere dayalı bir eğitim sistemi oluşturmak zorundadır. Geleceğin dünyası, geleceğin eğitimi ile yakından ilişkilidir. Toplumları ortak bir paydada buluşturan en önemli unsurlardan biri dildir. Bilgiyi kullanmak için onu davranışa dönüştürmek gerekir. Dil eğitimi ve genel eğitim sistemlerinin amacı, insan kalitesini artırmaktır. İyi yetişmiş insan kaynağı, toplumların gelecekteki yaşamını olumlu etkiler ve onlara güvenle bakmalarını sağlar. İnsanı iyi eğitmek ve yetiştirmek, toplumsal refahın ve çağdaşlığın göstergesidir. Sonuç olarak, yenilikçi ve kalıcı bir eğitim sistemi ve modeli oluşturmalıyız. Bu modeli oluştururken hem günümüzün hem de geleceğin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, geçmişte ve günümüzde başarılı uygulamaları hayata geçirmiş toplumların modellerini inceleyip kendi sistemimize uyarlamalıyız. Yabancı dil planlaması ve politikasının oluşturulması için bilimsel çalışmalar yapılmadan ve politika oluşturma sürecine kimlerin katılması gerektiği belirlenmeden başarı elde edilemez. Bu politikalar, bilimsel çalışmalar ışığında ve tüm paydaşların belirlenmesiyle oluşturulmalıdır. Özellikle 90'lı yıllarda başlayan sınav usulsüzlüklerinin günümüze kadar devam etmesi, insanların dil öğrenme konusunda kolay yollara başvurmasına neden olmuştur. Bu durum, yabancı dil sınavlarında yüksek puan almış ancak dili etkin şekilde kullanamayan insan sayısının artmasına ve bir güvensizlik ortamının oluşmasına neden olmuştur. Üniversitelerde yükselme için gereken dil puanlarının haksız şekilde alınması, üniversitelerde çalışma fırsatı arayan kişiler için motivasyon kaybına yol açmaktadır. Eğitim politikalarında

iyileştirme için güncel öğretim programlarının artırılması, yabancı dil eğitiminin erken yaşlardan itibaren başlatılması, dil öğrenmede teknolojik gelişmelerin kullanılması, Erasmus+ gibi uluslararası projelerle yurtdışındaki okullara gitme olanaklarının artırılması gibi etkenler yabancı dil öğrenme sürecine katkı sağlar. Temel eğitimden itibaren sağlıklı bir yabancı dil eğitimi verilmesi ve dil eğitiminin öneminin (dil bilgisi ve konuşma eğitimi birlikte) öğrencilere kavratılması ile yeni nesil, özgüveni yüksek, hedefleri olan, daha iyi odaklanan ve düşünen bir toplum oluşacaktır. Gelişmiş ülkelerin kendi ana dillerinin yanında birden fazla dili eğitim sistemlerine entegre ettiklerini görmekteyiz.

ÖNERİLER

- Ülkemizde yabancı dil öğrenimine erken yaşlarda başlanmalıdır. Okul öncesi veya ilköğretim döneminde yabancı dil öğrenmek daha kolaydır. Eğitsel oyunlar (sınıf içi uygulamalar, kelime oyunları vb.), tekerlemeler, şarkılar gibi tekniklerle yabancı dil eğitimi çocuklar tarafından daha ilgi çekici ve başarılı hale gelir.
- Yabancı dil politikalarının belirlenmesinde, basmakalıp sistemler yerine alanında uzman kişilerin karar mekanizmalarına dahil olduğu geniş kapsamlı bir yapı oluşturulmalıdır. Bu, lisans eğitimi ve hizmet içi eğitimde yeterli alan ve yönetsel bilgi ile donatılmış öğretmenlerin yetiştirilmesini gerektirir. Hizmet içi eğitimler, ihtiyaç analizlerine göre şekillendirilmelidir.
- Özel Kolejlere, Fen ve Anadolu Liselerindeki İngilizce eğitiminin kalitesi ortadadır. Benzer eğitim modeli tüm eğitim sistemi içinde ele alınmalı ve nitelikli yabancı dil

öğretmeni yetiştirme konusuna özen gösterilmelidir. Bu eğitimin özünde, öğretmene nitelikli dil eğitim ve öğretim felsefesi kazandırmak olmalıdır.

- Ders içi ve ders dışı aktivitelerin kullanımı artırılmalı, ders materyallerinin kapsam ve niteliği iyileştirilmelidir.
- Dil öğretiminde görsel ve işitsel araçlardan faydalanılmalıdır. Bu uygulamalar, öğrencinin dikkatini konuya yoğunlaştırmasına, öğrenmeyi pekiştirmesine, bilgileri daha kolay hatırlamasına ve konular arasında ilişki kurmasına yardımcı olur.
- Öğrenmenin etkili ve kalıcı olması için farklı becerilere hitap eden, özellikle hedef dilin kültürü ve sözsüz dilin öğretiminde multimedya araç ve materyallerinin kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.
- Öğrenenlerin motivasyonunu artırmak ve teknolojiyi kullanmak açısından dil laboratuvarları yaygınlaştırılmalıdır. Bilgisayar programları yardımıyla dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri geliştirilebilir.
- Hedef yabancı dil ders kitapları, toplumun eğitim yapısına uygun olarak yeniden yapılandırılmalıdır. Sadece dil bilgisi (gramer) değil, konuşmaya (speaking) yönelik uygulamalar da eğitim programına dahil edilmelidir. Bunun için uzaktan eğitim modelleri geliştirilebilir ve ülkeler arasında eğitim protokolleri imzalanabilir.

KAYNAKLAR

- Alkan, C., & Kurt, M. (1998). *Özel öğretim yöntemleri (Disiplinlerin öğretim teknolojisi)*. Anı Yayıncılık.
- Altan, M. Z. (2012). *Profesyonel Öğretmenliğe Doğru*. Pegem Akademi.
- Altan, M. Z. (2014). *Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı. Girişimci Öğretim Girişimci Öğretmen*. Pegem Akademi.
- Altan, M. Z. (2015). *Girişimci Öğretim ve Girişimci Öğretmen*. 4. Öğrenci Konferansı. Karadeniz Teknik Üniversitesi. 13-15 Mayıs.
- Baran, G., & Halıcı, P. (2006). Çocuklarda Yabancı Dil Eğitimi. *Eurasian Journal of Educational Research*. 24, 44-52.
- Bikçentayev, V.R. (2004). *Çok erken yaşlarda çocuklarda yabancı dil eğitimi*. Retrieved February 16, 2004, from <http://www.dilokulu.com/dildendile>.
- Cihan, N. (2001). *Erken yaşta çok dillik ve yabancı dil*. Yüksek lisans tezi (basılmamış), İstanbul Üniversitesi.
- Demircan, O. (1988). *Dünden Bugüne Türkiye'de Yabancı Dil*. Remzi Kitabevi.
- Demirel, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretimi*. (2. Baskı). Usem Yayınları.
- Gedikoğlu, T. (2008). Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1) 66-80.
- Gümü, H. (1991). *Diladam Konferansı*. İstanbul: LV. Mly. Ok. ve Eğt. Mrk. Matbaası.

- Günday, R. (2015). *Yabancı dil öğretiminde yaklaşımlar, yöntemler, teknikler ve multimedya araç ve materyalleri*. Ankara: Favori Yayınları.
- Günday, R., & Aycan, A. (2018). Yabancı dil öğreniminde kültürlerarası iletişim becerisi edinimi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6(3), 533-545.
- Işık, A. (2008). Yabancı dil eğitimimizdeki yanlışlar nereden kaynaklanıyor? *Journal of Language and Linguistic Studies*, 4(2), 15-26.
- Karagözoğlu, G., Arıcı, H., Bülbül, S., & Çoker, N. (1995). Türkiye'de öğretmen eğitim politikaları ve modelleri. Avrupa Konseyi Ülkeleri Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Modelleri Toplantısı. *Milli Eğitim Basımevi Yayın*, (3), 209-222.
- Kayaoğlu, M. N. (2019). *Yabancı Dil serüvenimiz. Eğitime Bakış*. Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi. Yıl: 15, Sayı: 47. Hermes Ofset Ltd. Şti., Ankara.
- Kızılet, E. (2016). *Exploring English language teachers' and learners' perceptions of technology: Insights from the Fatih Project*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi.
- Koçak, M., & Çoban, F. (2017). Dünyada İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Danimarka Örneği. *International Journal of Education Sciences*. 1(1) 1-12.
- Kopp, C. & Krakow, J. (1982). *The child. USA: Addison*. Wesley Publishing Company.
- Pretceille, M.A. (1999). *L'éducation interculturelle*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Soner, O. (2007). Türkiye'de yabancı dil eğitiminin dünü bugünü. *Öneri Dergisi*, 7(28), 397-404.
- Stevenson, H., Azuma, H., & Hakuta, K. (1986). *Child development and education in japan*. (5.Series). W. H. Freeman Company.
- Uygun, N. (1984). *Dilin Gücü*, Denemeler. Birim Yayınları.
- Yaman, E. (2019). Geleceğin Dünyası ve Geleceğin Eğitimi. *Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*. 47 (15).
- Yaman, İ. (2018). Türkiye'de İngilizce öğrenmek: zorluklar ve fırsatlar. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (11), 161-175.